
140

Besluit van 24 februari 1998, houdende vaststelling van de Instructie voor het militair gezag (Instructie voor het militair gezag)

Wij Beatrix, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Op de voordracht van Onze Minister-President, Minister van Algemene Zaken van 24 juni 1997, nr. 97M005051;

Gelet op artikel 5, eerste lid, van de Oorlogswet voor Nederland;
De Raad van State gehoord (advies van 30 september 1997, nr. W01.97.0455);

Gezien het nader rapport van Onze Minister-President, Minister van Algemene Zaken van 17 februari 1998, nr. 98M001839;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Paragraaf 1. Begripsbepalingen

Artikel 1

In dit besluit wordt verstaan onder:

- a. de wet: de Oorlogswet voor Nederland;
- b. het militair gezag: de ingevolge artikel 4 van de wet aangewezen militaire gezagsdragers;
- c. maatregel: voorschrift, beslissing, alsmede buitenwerkingstelling van een zodanige maatregel of daarin aangebrachte wijziging.

Paragraaf 2. Bepalingen jegens het militair gezag

Artikel 2

1. Het militair gezag oefent de in de wet aan het militair gezag toegekende bevoegdheden uit onder verantwoordelijkheid van Onze Minister van Defensie.
2. Het militair gezag neemt de aanwijzingen van Onze Minister van Defensie in acht.

Artikel 3

1. Tenzij de omstandigheden dit niet toelaten, treft het militair gezag slechts maatregelen die verstreckende politieke of financiële gevolgen kunnen hebben na instemming verkregen te hebben van Onze Minister van Defensie.

2. Tenzij de omstandigheden dit niet toelaten, oefent het militair gezag slechts bevoegdheden uit de wet uit die inbreuk maken op grondrechten, na instemming verkregen te hebben van Onze Minister van Defensie.

Artikel 4

1. Het militair gezag draagt er zorg voor dat de maatregelen van de tot dat gezag behorende gezagsdragers niet met elkaar in strijd zijn.

2. In geval van strijd tussen maatregelen van militaire gezagsdragers, heeft de maatregel van de hogere gezagsdrager voorrang boven die van een lagere gezagsdrager.

3. In geval van strijd tussen maatregelen van gelijkwaardige gezagsdragers beslist de naasthogere militaire gezagsdrager welke maatregel voorrang heeft.

Paragraaf 3. Handelwijze ten aanzien van het burgerlijk gezag

Artikel 5

Het militair gezag maakt zoveel mogelijk gebruik van de in de wet voorziene mogelijkheid de uitoefening van zijn bevoegdheden op te dragen aan organen van burgerlijk gezag.

Artikel 6

Het buiten toepassing laten van maatregelen van het burgerlijk gezag door het militair gezag geschiedt voor zover mogelijk na overleg met het burgerlijk gezag en geschiedt met de grootste terughoudendheid.

Artikel 7

1. Het militair gezag geeft geen aanwijzing als bedoeld in artikel 28 van de wet dan nadat het militair gezag het betrokken burgerlijk gezag dan wel het betrokken personeel heeft verzocht datgene te verrichten waarop de voorgenomen aanwijzing betrekking zal hebben.

2. Indien geen gevolg wordt gegeven aan het in het eerste lid bedoelde verzoek en het militair gezag overgaat tot het geven van de aanwijzing, betracht het militair gezag bij het geven daarvan de grootste terughoudendheid en houdt het voor zover mogelijk rekening met de reden die tot het niet opvolgen van het verzoek heeft geleid.

Paragraaf 4. Slotbepalingen

Artikel 8

Dit besluit treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van het Staatsblad waarin het wordt geplaatst.

Artikel 9

Dit besluit wordt aangehaald als: Instructie voor het militair gezag.

Het advies van de Raad van State is openbaar gemaakt door terinzagelegging bij het Ministerie van Defensie.
Tevens zal het advies met de daarbij ter inzage gelegde stukken worden opgenomen in het bijvoegsel bij de Staatscourant van 14 april 1998, nr. 70.

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, 24 februari 1998

Beatrix

De Minister-President, Minister van Algemene Zaken,
W. Kok

Uitgegeven de *zeventiende* maart 1998

De Minister van Justitie a.i.,
H. F. Dijkstal

NOTA VAN TOELICHTING

Algemeen

De onderhavige Instructie voor het militair gezag strekt tot uitvoering van artikel 5 van de recentelijk herziene Oorlogswet voor Nederland (OWN), en vervangt de Instructie militair gezag die op artikel 10 van de inmiddels vervallen Oorlogswet voor Nederland berustte.

Het besluit bevat een aantal instructies aan de militaire gezagdragers voor de situatie dat er ingevolge artikel 3 van de Oorlogswet voor Nederland buitengewone bevoegdheden kunnen worden uitgeoefend door het militair gezag. Die situatie doet zich voor indien op grond van de Coördinatiewet uitzonderingstoestanden de beperkte noodtoestand of de algemene noodtoestand is afgekondigd.

De in de Instructie voorziene bepalingen zijn van tweeërlei aard. Enerzijds is er een aantal bepalingen dat zich richt op de verhouding van het militair gezag tot de Minister van Defensie en de verhouding van de militaire gezagsdragers onderling (paragraaf 2), anderzijds is er een aantal bepalingen dat de handelwijze ten opzichte van het burgerlijk gezag betreft (paragraaf 3).

Een aantal instructies uit de te vervangen Instructie militair gezag keert niet terug in de onderhavige Instructie voor het militair gezag. Artikel 3 OWN maakt in samenhang met artikel 7, vijfde lid, OWN artikel 8, betreffende het aantasten van maatregelen van het burgerlijk gezag wegens strijd met de militaire taak, van die Instructie overbodig. Ook artikel 7 inzake overleg met het burgerlijk gezag kan komen te vervallen. Dit artikel heeft in het eerste lid van artikel 7 van de OWN een plaats gevonden. Het tweede en derde lid van artikel 7 OWN betreffen de bekendmaking van verordeningen van het militair gezag en brengen mee dat er niet langer behoefte bestaat aan de in artikel 10 van de Instructie voorziene regeling terzake. Het feit dat de OWN geen bepalingen met buitengewone bevoegdheden voor organen van burgerlijk gezag meer kent, brengt mee dat artikel 6 van de Instructie militair gezag, dat op deze situatie betrekking had, kan komen te vervallen. En tenslotte keert artikel 9 inzake de bekendmaking aan de bevolking van wettelijke verplichtingen in geval van buitengewone omstandigheden niet terug. Het ligt immers in de rede een dergelijke bekendmaking, welke qua inhoud afhankelijk zal zijn van de aard van de zich voordoende crisissituatie, gelijktijdig te doen plaatsvinden door de minister-president bij de afkondiging – op voordracht van de minister-president (artikel 1 Coördinatiewet uitzonderingstoestanden) – van de beperkte of algemene noodtoestand.

Artikelen

Artikelen 2 en 3

De artikelen 2 en 3 zijn ontleend aan de artikelen 2, 3 en 4 van de Instructie militair gezag. Artikel 2 legt expliciet vast dat ook wanneer de bevoegdheden van de OWN tijdens de beperkte of algemene noodtoestand worden uitgeoefend door het militair gezag in plaats van door de Minister van Defensie, het militair gezag optreedt onder de verantwoordelijkheid van die minister. Weliswaar kan zulks reeds uit de artikelen 4, eerste lid, en 5, tweede lid, OWN worden afgeleid, maar aangezien de OWN in een groot aantal bepalingen bevoegdheden rechtstreeks toekent aan het militair gezag, komt het wenselijk voor de verhouding tussen militair gezag en Minister van Defensie aan generlei twijfel onderhevig te laten zijn. Artikel 3 bepaalt voorts dat maatregelen met verstreckende gevolgen, als bedoeld in dat artikel, in beginsel de instemming van de Minister van Defensie behoeven. Voor wat betreft maatregelen met verstreckende politieke gevolgen kan bijvoorbeeld worden gedacht aan

het afwijken van of buiten werking stellen van wettelijke bepalingen omtrent de telecommunicatie (artikel 19, tweede lid, OWN) en het beschikken over voorzieningen ten behoeve van de uitvoering van de postdienst (artikel 32 OWN). Voor wat betreft het maken van een inbreuk op grondrechten, waarvoor de wettelijke basis uiteraard is voorzien in de OWN zelf, moet bijvoorbeeld worden gedacht aan de artikelen 34, 35 en 36 OWN, betreffende beperkende maatregelen op het gebied van geschriften, filmvertoningen en samenkomsten.

Artikel 4

Diverse artikelen van de OWN verlenen het militair gezag de bevoegdheid om bij verordening wettelijke bepalingen tijdelijk buiten werking te stellen en zelf ter zake een tijdelijke regeling te geven (zie bijvoorbeeld de artikelen 19 en 20 OWN). Ingevolge artikel 4 OWN zullen bij ministeriële regeling militaire gezagsdragers worden aangewezen, en zal tevens de hiërarchische verhouding van de gezagsdragers met betrekking tot de uitoefening van bevoegdheden worden geregeld. Artikel 4 van de onderhavige Instructie voor het militair gezag strekt ertoe te waarborgen dat maatregelen van militaire gezagsdragers op elkaar zijn afgestemd. Voorts bevat het artikel een voorziening om in het geval dat zich frictie tussen maatregelen mocht voordoen, te bepalen welke maatregel voorrang heeft.

Artikelen 5 tot en met 7

Zoals in de memorie van toelichting bij de OWN is uiteengezet, is uitgangspunt bij het herziene staatsnoodrecht dat in geval van buitengewone omstandigheden het burgerlijk gezag zo lang mogelijk zowel zijn normale als zijn buitengewone bevoegdheden zonder inmenging van het militair gezag uitoefent (kamerstukken II, 1993/94, 23 788, nr. 3, blz. 4). Om dit zeker te stellen, bevatten de artikelen 5 tot en met 7 van de onderhavige instructie een aantal bepalingen die ertoe strekken de normale verhoudingen zo veel mogelijk te handhaven en zo min mogelijk inbreuk te maken op de bevoegdheden van het burgerlijk gezag. Artikel 5 geeft daar verder inhoud aan door te bepalen – in aansluiting op in het bijzonder de artikelen 13, 23 en 43 OWN – dat bevoegdheden zoveel mogelijk aan het burgerlijk gezag worden opgedragen (kamerstukken II, 1993/94, 23 788, nr. 3, blz. 11, artikel 13).

De Minister-President, Minister van Algemene Zaken,
W. Kok